6

КОРОТКІ ОПИСИ БОЇВ

УПА-"ЛИСОНЯ"

арх 175

КОРОТКІ ОПИСИ БОЇВ УПА

/ від 16.XII.1945 - 2.VIII.1945 р./

Перший бій сотні "Сірі Вовки" під командуванням ком. Бистрого з німцями коло с. Коростятин.

Осінь і зима 1943 року, це час початків творення відділів УПА на терені "Лисоня". В селах творилися рої, виходили в ліс, де організувалися в чоти і сотні. Одною з перших сотень в Чортківщині була сотня "Сірі Вовки" під командуванням ком. Бистрого. На початку грудня ця сотня щойно зорганізувалася, а вже в половині грудня прийшлося їй звести бій з німцями. Дня 16.XII.1943 сотня квартирувала в лісі коло с. Коростятин, Коропецького р-ну. Того ж дня в год. 9.німці напали на табор молодої, добре ще не вишколеної і недозброєної сотні. Здавалось, що молоді рекрути-повстанці під напором добре озброєних і вишколених німців розбіжаться. Але вони заняли оборону і планово з боєм опустили табор. На полі бою лишилося трьох тяжко ранених повстанців, яких німці відшукали в корчах і постріляли. Цим боєм командував чот. Довбуш. Ком.Бистрий, - який не брав участі в бою - прибувши до сотні, повів її в наступ. Німці, не сподівавшись того, панічно втекли з лісу, залишаючи на полі бою кількох вбитих і ранених. Повстанці по вояцьки похоронили своїх трьох друзів: Шума, Максима и Знахаря.

Бій двох сотень під командуванням к.к.Лева і Черняка з більшовиками коло с. Дуплиська.

Німецько-більшовицький фронт, посуваючись із сходу на захід, задержався на річці Стрипі і тут при кінці березня 1944 р. устабілізувався. По лівім боці Стрипи більшовики почали насильно мобілізувати всіх мужчин від 18-45 літ життя до ЧА. Українці,не хотіли добровільно йти до ЧА, втікали в ліси і там творилися збройні відділи. З таких втікачів 13 травня 1944 р., в лісі біля с. Дуплиська, Заліщицького р-ну, повстало дві сотні УПА, під командуванням командирів Лева і Черняка. Повстанці були не вишколені, не всі мали зброю, а вже в два дні після створення прийшлося приймати бій з більшовиками, які робили на цей ліс облаву. Більшовики окружили ліс залізним перстенем, який почали постепенно звужувати. Сконцентрувавши удар в одно місце, повстанці засипали ворожі застави скорострільним вогнем, ручними гранатами, та з боєм прорвалися з ворожого окруження і добилися до другого лісу біля с.Блищанка того ж р-ну, втративши трьох повстанців вбитими і двох ранених. Ворог втратив 43 вбитими і 14 ранених.

Бій сотні УПА під командуванням ком. Голуба з більшовиками коло села Голіград.

Сотня УПА під командуванням ком.Голуба, що зорганізувалась в Заліщицькому р-ні в квітні 1944 р. з мужчин, які ухилялись від мобілізації в ЧА, квартирувала в лісі біля с.Голіград, того ж р-ну. 14.травня 1944 р. більшовики в силі около 1000 чоловік робили облаву на цей ліс. В 10-ій год. рано почався наступ більшовиків зі сторони Блищанки и монастирського ліса. Сотня сильним вогнем опинила їх і примусила відступити на чисте поле. В міжчасі повідомлено, що більшовики наступають зі сторони присілка Миколаївка. Проти них пішла одна чота. Рівночасно більшовики почали напирати зі сторони потічка Вовчків, однак трикратні їхні атаки були відбиті,при допомозі "Максима". В бою відзначився ком.Голуб, який кілька разів підсувався зі скорострілом під ворожі становища й примушував більшовиків відступати. Около год. 18-ій розгорівся найзавзятіший бій. Більшовики кинули в атаку всі свої сили. Около год. 20-ої ком.Голуб наказав відступати. Відступ був плановий - дорогою попід скали в напрямі Вовчкова, понад Серет, попри Миколаївку, в напрямі Дуплинського лісу, до якого сотня добилася пізно вночі. Наші втрати - трьох вбитих, двох ранених, ворожі - 195 вбитих та 65 ранених.

Найбільший бій сотні "Сірі Вовки" під командуванням ком.Бистрого з німцями коло с. Батурина.

В час стабілізації німецько-більшовицького фронту на Стрипі сотня

"Сірі Вовки" опинилась в прифронтовій полосі в Бучаччині. Змушений обставинами командир Бистрий розпустив стрільців по селах. В такому стані сотня була від березня до травня 1944 р. В травні прибув на цей терен ком. Бистрий, наново зорганізував сотню і при кінці травня відійшов з нею в ліс та рейдував понад Золоту Липу. До відділу було змобілізовано багато новобранців, так що він начисляв 300 стрільців з яких майже десять процентів було без зброї, багато мало лихий виряд та були погано взуті. У підфронтових умовинах особливо важко приходилось із прохарчуванням. 25.VI. відділ кватирував в лісі біля Затурина, Підгаєцького р-ну. Того дня німці роблять наскок на відділ. На відтинку чоти Сича німецькі кіннотчики замітили полеву стійку й закидали її гранатами, на правому крилі на лінії, підстрілили санітаря. Яром до табору посувалась - одна серія з кулемета нашої застави й усі німці побиті. Із криком німці почали наступати на табір. Підпустивши їх на близьку віддаль, стрільці дали сальву. Впали трупи, а решта втекла. Стрільці кинулись в погоню, стріляли у упор, кололи штиками. До полудня атаки на різних відтинках кількакратно повторялись, але їх кожноразово відбито. Після полудня довкруги лісу чути було великий клекіт та шум моторів - німці стягали на відділ великі сили. В год. 14-ій почалась мінометна підготовка, на табір стріляла артилерія. Декого із стрільців ранили осколки. Німці новими силами почали поновлювати атаки, під сильними ударами захиталась лінія нашої оборони. В год.16-ій на відтинку чоти Макара почали наступати танки "Тигри". Вогнем з гарматок наносили втрат та ширили паніку. Відділ почав відступати. В год.17-ій цілковито опущено табір та, пробиваючись почерез ворожі застави на кожній лінії, сотня почала відступати на південь. Частина відділу була вийшла на поле, та звела короткий бій із ворожими танкетками й завернули назад у ліс. В год.19-ій відділ опинився перед с.Нова Гута, Монастирецький р-н, там натрапив на мадярські частини. По лісі шум моторів, стріли, вибухи та крики німців. Занявши вогневі становища, відділ законспірувався в кущах, однак німці його віднайшли та почали бити з мінометів і скорострілів. Заховавши ранених і розділившись на дві частині, одна під ком.ком.Бистрого, друга під ком.чот.Сича, відділ пішов на прорив. Першою прорвалась частина Сича. Друга частина залягла в малому квадраті кущів. Її перша спроба прорватись невдалася, тому, що на її шляху були сильні німецькі застави. Підпустивши ворога на 20 м., стрільці сипнули вогнем і кинулись до прориву в північному напрямі. Німці пішли в розтіч, просили "пан, не стшеляй", благали пощади кацапи /наємники/"товарьіши", мьі ваши". Вирвавшись на поле, відділ звів ще короткий бій з танкетками, після якого перейшов у другий ліс. Затуринський бій один з найбільших, що їх зводили "Сірі Вовки". В облаві на ліс брало участь около 3.000 німців, в тому числі мадяри та дві сотні власовців. Бій відбувався при взаємодії всіх родів легкої та важкої зброї /гранатомети, артилерія, танки та розвідчі літаки/. Невеликий ліс, довжиною 4 км і шириною 3 км, був густо оточений німцями, довкруги лісу були вкопані скоростріли, артилерія. Кругом по полях та лініях у лісі ганялись контрольні танкетки. Це було перше серіозне боєве хрещення сотні "Сірі Вовки", яке закінчилося повною побідою молодої УПА. Бій був ведений по всім правилам партизанської боротьби, вміло й класично - 12 годин у формі кругової оборони, 5 годин у формі маневрових боїв. В обороні особливу роль відіграло зручне перекидання чот з інших відтинків на більш загрожені. В цьому бою ворог втратив около 300 вбитими, багато ранених. Наші втрати - 4 вбитих, 12 ранених.

Засідка двох чот з куреня, очолюваного ком.Романом на більшовиків під Красною.

На початку серпня 1944 р.курінь УПА під командуванням ком.Романа кватирував в с.Конюхах, Козівського р-ну./В склад куреня входила сотня "Полтавці" під командуванням ком.Максима і сотня "Бурлаки" під командуванням ком.Чорного/. 10 серпня 1944 р.розвідка донесла, що більшовицька міліція в силі одної сотні провадить з Козови до Зборова силою змобілізованих до ЧА мужчин в числі около 1000 осіб. К-р Роман висилає дві чоти зі сотні "Полтавці" під командуванням чот.Калини, які мають завдання зробити засідку на шляху Козова-Зборів і визволити зловлених мужчин. 11 серпня відділ під командуванням чот.Калини зробив засідку на більшовиків під селом Красна, Зборівського р-ну, де в год.5-ій зав"язався бій з більшовицькою мілі-

цією і тривав до год. 8-ої. У висліді бою вбито 30 більшовиків, 47 ранено, а 600 змобілізованих, користаючи з бою, розбіглося. Наші втрати 3 вбитих і 6 ранених. Всіх змобілізованих визволити не вдалося, тому, що більшовики залягали за купою посклданих живих людей і звідти відстрілювалися, а хто зі змобілізованих втікав стріляли на місці. Стрільці не хотіли стріляти по своїх і тому відступили, залишаючи решту в більшовицьких руках.

Засідка на більшовиків сотні "Орли" під командуванням к-ра Коца.

II серпня 1944 р. до с.Тростянець, Бережанського р-ну, приїхали трьома автами більшовики в силі 75-ть чоловік. Сотня "Орли", що кватирувала недалеко, вробила засідку, в яку попали, вертаючись до району, більшовики. Вбито 6 нквд-истів і 10 ранено. Сотня не мала жодних втрат.

Короткий бій куреня під командуванням к-ра Романа з більшовиками під рай.осередком Козовою.

I3.VIII.1944 р. курінь УПА під командуванням к-ра Романа кватирував в с.Ценів, Козівського р-ну. Розвідка донесла, що до с.Олесин, того ж району, приїхала сотня більшовиків грабувати селян. I4.VIII.44. к-р Роман дає наказ, щоби сотня "Бурлаки" під командуванням к-ра Чорного пішла до Олесина і вигнала звідси грабіжників-більшовиків. а сотня "Полтавці" під командуванням к-ра Максима мала завдання йти під Козову і відтяти більшовикам відступ з Олесина до Козови. В часі, коли сотня "Полтавці" підходила під м.Козову, більшовики з Олесина вже втекли до Козови і заняли оборону, а з Бережан приїхала допомога грузовими автами і почали обстрілювати нашу розстрільну кулеметним і гарматним огнем. Сотня "Бурлаки", не застанши більшовиків в Олесині, пішла їхнім слідом під Козову, а одна чота під командуванням чот.Чайки обстріляла Козову гранатометом і увійшла в місто. Тому, що на місто треба було б наступати відкритим тереном, що потягнуло б за собою великі жертви, к-р Роман дав наказ припинити наступ і відійти на місце свого постою. В тому бою ворог втратив I2 вбитих і кількох ранених. Втрати куреня - один вбитий, двох ранених, втому ранений к-р Роман.

Наскок сотні "Сірі Вовки" на польсько-більшовицький осередок в с. Пановичі.

Польське село Пановичі, Підгаєцького р-ну з приходом більшовиків в липні 1944 р., стало польсько-більшовицьким центром, з якого робилися часті наскоки на сусідні українські села в цілі грабунку і вивозу населення на Сибір та нищення українського самостійницького елементу. По переході фронту сотня "Сірі Вовки" і одна чота із сотні "Орли" під об"єднаним командуванням к-ра Бистрого дістали наказ йти на Пановичі і розігнати -істребітельний баталіон". I6 серпня 1944 р. зведено бій із стрибками в с.Пановичах, у висліді якого вбито 60 стрибків. З нашої сторони не було жодних втрат.

Бій куреня УПА під командуванням к-ра Романа з більшовиками на присілку біля с.Конюх.

I7 серпня 1944 р. курінь УПА під командуванням к-ра Романа кватирував на присілку с.Конюх, Козівського р-ну. Того ж дня о год. 6-ій війська нквд і міліція з Бережан в силі трьох сотень заатакували наші становища від сторони с.Конюх і с.Дрищева, Бережанського р-ну.Наша застава на шляху Дрищів-Конюхи не видержала напору ворога і почала відступати. Цілий курінь був змушений відступити в ліс. При відступі ворожий гранатомет вбив одного повстанця і двох ранив. Більшовики втратили 6 вбитих і кількох ранених.

Сутичка сотні "Сірі Вовки" з більшовиками біля с. Ягольниця.

26 серпня 1944 р. сотня "Сірі Вовки" під командуванням к-ра Бистрого стояла табором в лісі біля с.Ягольниця, Чортківського р-ну. До села Ягольниця приїхало два авта більшовиків, які висівши, розстрільною почали підходити до ліса, де стояв наш табор. Підходячи до лісу вони були зустрінуті вогнем нашої застави, завернули назад і почали тікати. В тій сутичці було вбито двох більшовиків і кількох ранено. З нашої сторони був один вбитий.

БІй куреня УПА під командуванням хор. Остапа з більшовиками коло села Липиця Горішня.

Відбувши короткий рейд по терені Рогатинщини, сотня "Лісовиків" спинилася в лісі біля с.Липиця Горішня, Болшівецького р-ну, на довший відпочинок. Біля неї примістилась підстаршинська школа під командуванням к-ра Чоса і сотня "Чорноморці" під командуванням к-ра Жука, яку щойно поповнено і переорганізовано. Всі відділи щоденно продовжували вишкіл і ліквідували деякі браки й недомагання.

В терені помічався пожвавлений рух більшовицьких розвідчиків, з яких декілька стрільці зловили і зліквідували. Більшої акції в таборі не сподівались, бо в поблизу не було більшої ворожої сили. Однак вже вечером 4.IX.44. розвідка донесла, що до с. Липиця Горішня прибуло півтора сотні більшовиків. Відділи приняли всі міри обезпечення і були приготовані до оборони. Ранком, як лише засіріло, з відділу "Чорноморці" вислано заставу /засідку/ в силі двох роїв на присілок Цюцьків коло с.Липиця, кудою мали переїздкати більшовики, коли б захотіли їхати до ліса на облаву.

Припущення не завели. Ранком 5.IX.44.р. около год. 7-ої над"їхали шляхом на присілок Цюцьків автомашини більшовиків. Наша засідка відкрила по них вогонь, однак скорострІл затявся і більшовики, користаючи з цього, вспіли вискочити. Заки наладнати скорострІла, більшовики втекли між хати і звідтам почали стріляти. Ушкоджено авто і кількох вбитих енкаведистів осталось на дорозі. Зорганізувавшись в закритому терені, більшовики розпочали наступ на нашу засідку, яка була змушена відступити на край лісу. На підмогу тим двом роям прийшла решта відділу "Чорноморці" та розложились краєм лісу, з метою не впустити до нього більшовиків. Ті ж одержавши підмогу, почали наступати з північно-західної сторони. Щоб унеможливити більшовикам вдертись в ліс, вислано на підмогу підстаршинську школу під командуванням к-ра Чоса, яка заняла становища зі західної сторони лісу. Відділ "Лісовики" під командуванням к-ра Кока забезпечив південний і східний край. Частину цієї сотні задержано в резерві, щоб кинути в разі небезпеки в допомогу. Більшовики пострілявши з годину з крісів і скорострілів пішли в наступ однак сильним скорострільним і крісовим вогнем повстанців були змушені залягти. Все ж таки вдалось їм дещо вигнути лінію оборони "Чорноморців", які були ще слабо вишколені, і вдертись до лісу. Там, залягши в гущавнику, почали окопуватись, обстрілюючи цілий час повстанців.

Щоб зорієнтуватись в положенні к"р Остап і пвх Архип об"їздять лінію кругової оборони. В тому саме часі більшовикам вдається вигнути лінію оборони "Чорноморців", про що к-р Остап не знав. Оба їдуть певно понад край лісу, не знаючи, що там вже немає стрільців, та в"їжджають майже на ворожі позиції. Одначе сильна гущавина не дозволяє їм продиратися кіньми дальше й вони завертають в глиб лісу й аж тоді довідуються про дійсну ситуацію. Лопці тримаються можливо.

Більшовики знову починають наступ, однак і цим разом примушені його припинити. Від запальних куль горить присілок Цюцьків. Більшовики пускають кілька нецільних стрілів з гранатомета на ліс. Повстанці відповідають їм теж з гранатомета. Час-до-часу більшовики підриваються до наступу, однак під сильним вогнем завжди змушені залягти. Стрільці вже освоїлись трохи з боєм /багато з них вперше в бою/ і краще себе почувають. Стріляють більш влучно і слідкують пильно за рухом більшовиків. Ті починають практикувати славнозвісні фінські "кокушки". Вилазять з автоматами на дерева і починають звідтам стріляти. Стрілець, підглянувши на дереві одного такого бойца, збиває його стрілом з кріса,/кріс без мушки/ підповзає до нього і забирає автомата. Це розходиться по цілій лінії і підбадьорує повстанців.

Доходить і до веселих моментів. К-р Жук підсунувшись з кулеметом далеко наперід побачив трьох більшовиків, які повзли до нього. "Ей, ты кто такой?" - запитав більшовиків ком.Жук "Свой!" - відказує більшовик. "Который?" питає дальше к-р Жук. "Одинадцятый" - відказує більшовик, думаючи, що це свій."Давай сюди!" кричить до більшовиків к-р Жук. Ті встають і йдуть до нього. Він, припустивши близько, вбиває їх серією зі скорострІла. Стрільці це бачать і горді зі свого командира. В другому місці сотенний політвиховник Лев пробує підсунутись під ворожі позиції. Підлізши, натрапляє на двох більшовиків, які починають на нього стріляти. Кріс Лева затинається і він не може його направити. Розлючений стріляє до більшовиків з пистоля /сімки/

одного вбиває, другий втікає.

Він затявся, стрільці відбивають наступ за наступом, ощадкуючи муніції. Около год.4-ої к-р Кок бере одну свою чоту і йду обходити більшовиків ззаду. Завдяки тому, що більшовики засіли в дуже густих корчах, він доходить до них на віддаль 8 метрів ззаду. Більшовики, побачивши за собою озброєних людей, думали, що це їхні. Один з них піднявся і питає: Кто ето? - свои ! відповідає к-р Кок і сипнув по більшовиках з фінки. Після цього обі сторони посипали по собі вогнем так, що недопалений порох засипав стрільцям очі. Більшовицький старшина зорієнтувався, кидає на командира Кока гранату, яка зачепивши за гиляку в половині дороги вибухає, не поразивши нікого. Врешті більшовики не видержують і починають з великим криком втікати. Гнати за ними є неможливо, бо густі кущі,- і відділ відходить взад. Над лісом появляється більшовицький літак, який кружляє кілька разів. Стрільці сподіються бомбардування, одначе розвідчик, розглянувши терен, відлітає. Вечером, стягнувши оборонну лінію, курінь вицоується в більші комплекси лісів біля с. Слав"ятин, Підгаєцького р-ну, де перебував другий курінь під командуванням хор.Бондаренка. Більшовики за відділом дальше не посувалися. Підібравши вбитих і раненних і вернулися до села. Втрати в них великі - около 70 вбитих і раненних. Втрати куреня - 4 вбитих і 3 раненних.

На другий день 6 вересня 1944 р. більшовики стягнули більші сили і почали обережно провіровати ліс, місце попереднього бою. По полудні дійшли до лісу Ковакова, коло с.Мечищів, Бережанського р-ну, де привітала їх вогнем застава сотні "Холодноярці", яка там квартирувала. Більшовики розгорнулись в розстрільну і почали в іншому місці вдиратись в ліс, однак знову були відкинуті. Більшовики більше не наступали, бо запав вечір. Рано 7 вересня 1944 р. розпочалась генеральна облава на Слав"ятинські ліси. Участь в облаві брало два стрілецькі батаріони і група на автомашинах в силі одного батаріона. Акцією проводив підполковник військ нквд.

Около год. 7-ої розпочали більшовики на ліс наступ, прикриваний вогнем "Максимів", вставлених на протилежних горбах. Проти них виступили: сотня "Лісовики" під командуванням к-ра Кока, сотня "Рубачі" під командуванням хор.Ворона та підстаршинська школа під командуванням к-ра Чоса, які спинили їхній наступ. Більшовики залягли та почали вкопуватись. Користуючись телефонічним зв"язком зі своїм обсерваційним пунктом, почали гранатометну підготовку, по якій знову рушили вперід. Найсильніше атакували зі сторони присілка Діброви коло с.Слав"ятин, де лінію держали одна чота підстаршинської школи и одна чота сотні "Лісовики". Більшовики розпочали там наступ роями, посуваючись в ліс стрілецькими рядами, один за другим, та стріляючи з автоматів на ліво и право. Середина повстанської оборонної лінії дещо прогнулась і впустила більшовиків в ліс. Права крило осталось на місці майже під самими хатками присілка Діброви. До хат цього присілка приїхав панцирним автом капітан нквд з кількома бійцями та почав далековидом розглядати положення. Один із стрільців підсунувся близько хати і цільним стрілом в кріса вбив його. Більшовики наробили крику "капітан убіт" і втекли в того місця. Заохочені тим стрільці почали підсуватись ближче до хат.Наступ повстанців спинював ворожий скорострільний. Стрілець підстаршинської школи Андрій рішив його знищити. Підсунувшись близько, кинув на нього гранату, яка однак не вибухла. Одначе Андрій не дає за виграну. Йому подають по лінії другу гранату, і він знову кидає на ворога. Тим разом щасливо. Більшовицький скорострільний з обслугою підлітає в гору і замовкає. Більшовикам цілий час підходить допомога. Розпочинається бій на добре. По обох сторонах грають всі кулемети і б-ють три ворожі та два наші гранатомети. Більшовики стріляють переважно розривними набоями і це викликує великий тріскіт по лісі. Стрільна ворожого гранатомета почали влучно падати по наших становищах і ранили вже кількох повстанців. Стрільці поволі цофаються до заду, а більшовики вдираються чим раз дальше в ліс.

Около год.13 попадає в руки повстанців наказ підполковника командирам поодиноких більшовицьких відділів. З нього довідуються, що більшовики хочуть їх окружити і замкнути вихід з лісу. Щоб запобігти цьому, вицоують табір, а опісля и самі на зади противника в ліс під присілок Молохів коло с.Мечищова і там скриваються в гущавнику. Більшовики до вечора безуспішно шукають по лісі. Вечером від"їздять до с. Липиці. Втрати в них великі. Стверджено, що більшовики відвезли до села 4 грузовиків трупів, і 6 грузо-

виків ранених. Зі сторони повстанців - 5 вбитих і 12 ранених. Під прикриттям ночі курінь переходить в ліс біля с.Вільхівець, Бережанського р-ну.

Сутичка сотні "Сірі Вовки" з більшовиками в лісі біля с.Раків Кут.

8 вересня 1944 р. сотня "Сірі Вовки" під командуванням к-ра Вистрого стояли табором в лісі біля с.Раковий Кут, Гусятинського р-ну. Розвідка донесла, що до Грималова і сс.Саджавок, Грималівського р-ну, Сатанова і Ракового Кута приїхало багато військ нквд, в силі около трьох сотень. Було видно, що будуть окружувати ліс, в якому стояв наш відділ. В год. 14-ій почали більшовики підходити з усіх сторін розстрільною до лісу. Дістанши відсіч нашої оборони, вони залягли і чекали на підкріплення. Відділ, користаючи з сумерку, пробоєм видістався з окруження і відійшов в західному напрямі без жодних втрат. Ворог втратив 5 вбитих і кількох ранених.

Бій загону УПА під командуванням хор. Остапа з більшовиками коло села Поручин.

В склад загону входило два злучені курені під командуванням хор.Остапа і хор.Бондаренка. В склад куреня хор.Остапа входили сотні:"Лісовики" /к-р Кок/, "Чорноморці" /к-р Жук/, "Риболовці" /к-р Меч/, і підстаршинська школа /к-р Чос/. В склад куреня хор.Бондаренка входили сотні:"Холодноярці" /к-р Крук/, "Буйні" /к-р Овоч/ і "Рубачі" /хор.Ворона

Дня 16.IX.1944 р. рейдуючий загін зупинився на короткий відпочинок на невеликому присілку біля с.Поручин, Бережанського р-ну. На другий день, 17.IX.1944 р., ранком около год.8-ої наскочили більшовики на повстанчі застави зі сторони с.Волиця. Припадок хотів, що більшовики наскочили на один із найслабших відділів, і застави, не видержавши наступу, пустили їх до табору. На відгук стрілів вибігли негайно на становища інші відділи та почали наступати на більшовиків. Сотня "Холодноярчів" та "Рубачі" розпочали по більшовиках огонь і ті почали частинно відступати. Щоби окружити повстанців більшовики вислали в "обход" около 50 чоловік, які підсувалися від сторони с.Поручина, однак тут вони натрапили на сотню "Буйні", яка їх негайно відбила й сама перейшла в наступ. Більшовики в паніці втекли, але, злучившись зі своїми, розпочали знову наступ. Все ж таки і цим разом їм не пощастило. На них знову нагиснули "Холодноярці" і "Чорноморці" і вигнали з ліса на чисте поле. Тут вони попали під влучний обстріл повстанчого гранатомета і почали в паніці бігати по полі. Остаточного окрилення доконали "Рубачі" і більшовики розбіглись, лишаючи на полі бою 52 вбитих. В руки повстанців попало 3 скорострільні, дещо амуніції, аптики і зброї /рінки і кріси/.

Через несповна годину після бою прийшла більшовикам поміч в числі 150 чоловік, яка, очевидно, спізнилась. Вставивши три гранатомети і одну зінітку, почали густо обстрілювати ліс, в якому перебували відділи, а відтак розпочали наступ зі сторони с.Біще. Дійшовши до перших хат хутора, почали їх палити. Сотня "Буйні", бачучи це, помимо густих стрілів зі сторони противника, пішла в наступ. Рівночасно гранатомет розпочав цільно бити по більшовицькій лінії, що викликало між ними замішання. Наступ був настільки сильний, що більшовики захитались. Рівнож побачивши, що в окриження пішла сотня "Лісовики", не видержали і пішли в розтіч. Стрільці переслідували їх аж до с.Біще, де відбили 150 арештованих людей, яких більшовики наловили по селах. Більше вже атакувати того дня більшовики не поважились. Не мали коли підібрати своїх трупів, яких осталось около п"ятьдесять чоловік... Обидва наступаючі відділи, які числили по 150 чоловік,- розпорошено. Втрати повстанців - 3 вбитих, 7 ранених. На другий день при помочі розвідки устійнено, що було 105 вбитих більшовиків.

Бій загону УПА під командуванням хор.Остапа з більшовиками біля села Лопушна.

Дня 24.IX.1944 р. вдалось большевицькому відділові, що ішов за загоном в погоню, нав"язати бій з нашими відділами на хуторі Іванці біля села Лопушна, Почаївського р-ну. Бій розпочався коло год. 14-ої пополудні. Більшовики підтягнули около трьох сотень піхоти, пів сотні кавалерії, один

танк /великий/ і три танкетки та розпочали нагальний наступ. Ворожа піхота вдарила несподівано на наші застави і почала сильно натискати. До бою стануло негайно сотні "Лісовики","Чорноморці","Холодноярці". Інші відділи заняли кругову оборону. Від запальних куль запалилися хати. Рівночасно по позиціях повстанців почали бити ворожі гранатомети, танкова гарматка і зенітка, яку мали зі собою більшовики. Тому, що більшовики наступали сильно на наш табір /обоз/, його відтягнено окружною дорогою в інше місце. Одначе, коли табір виїхав з 500 метрів від відділу на нього наскочили ворожі танкетки, які хотіли вдертись на наші зади. Стріча з обозом не позволила виконати їм їхнього плану і вони розпочали огонь по возах. Це очевидно причинилось до втрати кільканадцять возів, одначе врятувало від окруження відділи. Помимо сильного і несподіваного наступу, переваги в технічній зброї, повстанці здержались до вечора і вечером відступили, втративши в бою 5 вбитих, 7 раненних. Ворог мав великі втрати, яких точного числа не устійнено.

Бій загону УПА під командуванням хор.Остапа з більшовиками коло села Альбанівка.

Дня 27.IX.1944 р. біля год. 10-ої наблизились більшовики /фірами/ в силі одної сотні до повстанчих застав на хуторі Альбанівка, Збарівського р-ну. Вони їхали в погоню за відділом зі сторони с.Нетерпинці, Заложецького р-ну. Застава зі сотні "Лісовики" підпустила їх близько і з невеликої віддалі відкрила по них огонь. Перші дві фіри, дістанши огонь, моментально здержались і в них мало хто врятувався, в інших фір, що їхали по заду, більшовики поскакали і почали стріляти. На становища негайно вийшла сотні "Лісовики" і "Холодноярці" і розпочали бій. Більшовики, зорієнтувавшись в ситуації, вийшлися в окопи, які були викопані в час нім.-більшовицького фронту. Своїми трьома гранатометами почали обстрілювати повстанчі резерви. Відділи УПА рівнож заняли становища в других окопах і розпочався бій. Більшовики пробували наступати, однак це їм не вдалося і по втратах завернулися знову в окопи. Бій затягнувся. Більшовики освоїлися з положенням і почали готовитися до наступу. Щоб недопустити до цього, сотня "Лісовики" і "Холодноярці" рушили до наступу і окриження ворога. Наступ був сильний і рішучий, яким ворога відкинено зі становищ. Однак частина більшовиків, що не могла втечи, залягла в окопах і безвинно звідтіля стріляла. Це спричинило деякі наші втрати. Під вечір прийшла більшовикам підмога в силі одної сотні. Зі собою привезли гарматку /зенітку/, яка прямою наводкою почала бити по нашій лінії. Одержавши підмогу, більшовики пішли до наступу, однак були змушені відступити назад на свої позиції. Під прикриттям ночі наші відділи відступили, забравши вбитих і раненних. Більшовики теж стягнулись і відступили в сторону с.Нетерпилець. З нашої сторони впало 11 вбитих і 18 раненних. Більшовики мали великі втрати, які точно годі устійнити. За твердженням місцевої розвідки мали около 40 вбитих і раненних. В бою найкраще пописався стрілець Пушкін /східняк/, який зі своїм кулеметом доконував геройства. Однак на превеликий жаль був раненний і в дорозі помер. Між раненими в бою під Альбанівкою хор.Остап і сотенний Крук.

Найбільший бій УПА-"Лисоня" під командуванням хор.Яструба з більшовиками під с.Уневом.

/В бою під с.Уневом під командуванням хор.Яструба брав участь загін, до складу якого входили такі сотні:"Сіроманці" /к-р Косач/,"Бурлаки" /к-р Чорний/,"Полтавці" /к-р Максим/, і теренові сотні під командуванням к-рів Коса і Довбні.

Вже в п"ятницю дня 29.IX.1944 р. у вечір наша розвідка донесла, що більшовики концентрують свої сили в Перемилянах. На ранок 30 вересня 1944 хор.Яструб зарядив поготівля. Досвідком о год. 4-ій вислано стежі на всі напрямки, які донесли, що до с.Унева, Перемилянського р-ну, і до монастиря біля цього села приїхало около 2 сотні більшовиків. В тому напрямі вислано дві засідки по дві чоти, які мали за завдання розбити більшовиків, вигнали їх з Унева та визволити арештованих /було припущено, що більшовики роблять акцію на село/. Одна засідка, під командуванням ст.вуя. Голки, котра пішла в напрямі північно-західному від с.Унева, натрапили на більшу

силу більшовиків, які йшли розстрільною на село, не чіпала їх, пірвала зв"язок з другою засідкою та була відрізана цілковито від табору і долучити пізно вночі, не беручи участи в бою. Друга засідка під командуванням к-ра Чорного йшла в північно-схід.напрям від с.Унева і натрапила на більшовицьку розстрільну, яка наступала на ліс. Повстанці заняли бойві становища і почали обстрілювати більшовицьку розстрільну. Бій почався о год. 9-ій. Під натиском двох більшовицьких наступів к-р Чорний відступив на лінію повстанчих застав і важадав помочі.

О год. 10-ій хор.Яструб кидає туди дві чоті "Сіроманців" під командуванням ком.Косача, які спільно з двома чотами Чорного спиняють більшовицький наступ. Останні розвідчики, які повернули з сс.Лонів, Словіти і Якторова донесли, що більшовики вробили застави по всіх дорогах, що виходять з Унівського лісу, та беруть загін в окруження.

Ще перед боєм хор.Яструб визначив всім відділам становища, так, що всі разом брали табор в колову оборону, маючи тісний зв"язок із собою із собою. Сотня "Полтавці" під командуванням к-ра Максима тримала оборонні становища в напрямі від с.Лонів та тримала зв"язок на правому крилі із сот."Бурлаків на лівому з сотнею під командуванням к-ра Коса. Сотня під командуванням к-ра Коса тримала оборонні становища в напрямі від Словіти і тримала зв"язок на правому крилі з сот."Полтавці" на лівім з сотнею під командуванням Довбні, яка тримала оборонні становища в напрямі від с.Якторова і тримала зв"язок на правому крилі з сотнею під командуванням Коса, на лівому з сотнею "Сіроманців".

Найбільший натиск повели більшовики від Унева і тут наступали все новими, які падали від огню наших кулеметів. На інших відтинках чути було час від часу стріли, а це свідчило, що там вони тримають лише застави. Год. 10.30 з боєвої лінії привезено перших ранених, між ними сот.виховника сотні "Бурлаки" Олімпа, який був тяжко ранений розривною кулею в груди. В 10.45 внаслідок упливу крови він помер, більшовики почали доводити свіжі сили з Перемишлян, а навіть приїхало кілька танків, які посувалися лісовою лінією в наш повстанчий табір. На цій лінії, котрою їхав танк стояв "Кольт", яким обстрілював ворожі розстрільні, прославлений в багатьох боях роєвий Вовк із сотні "Сіроманці". Коли на лінії показався танк, тоді більшовики з криком "ура" кинулися в наступ. Роєвий Вовк пустив кілька серій по розстрільній і примусив її залягти, а тоді протипанцерними кулями ушкодив танк і примусив його спинитися, а обслузі розбитися. Після ушкодження першого танка, більшовики не посилали більше танків до наступу, а лише почали досить цільно обстрілювати повстанчий табір гранатометами. Одно стрільно зранило кількох повстанців-гранатометчиків та примусило замовкнути наш гранатомет, бо не було де вибрати нового становища. Кілька стрілен з більшовицького гранатомета, які попали в середину нашого табору, не вибухли /як пізніше виявилося, в них не було взривателя, чи це припадок, чи саботаж - не знати/. Наші відділи били з трьох 82 мм гранатометів, які цільно падали на ворожі становища і робили паніку серед більшовиків та проріджували їхні ряди.

Продовж цілоденного бою, який тривав від год. 9 до 23-ої більшовики провели 22 наступи, які заломилися об нашу оборонну лінію і не принесли ворогові жодної користи, лише втрати. Було припущення, що будуть наступити тільки до вечора, але у вечір виявилось ,що вони хочуть тримати табір в окруженні цілу ніч, а на другий день свіжими силами знову продовжували бій.

Хор.Яструб дав наказ відв"язатись від бою і видістатись з окруження. Під покривом ночі фіри з раненими і табір почали від"їздити окружною дорогою в південно-східньому напрямі, а розстрільні дальше тримали становища.

В год.24-ій наші відділи не чутно для вуха ворога покинули становища і рушили за табором в тому самому напрямі. Наші втрати в тому бою 17 вбитих і 25 ранених. Ворог втратив, як донесла розвідка, що вбитих мали около 200-250, кількости раненних тяжко устійнити./самі більшовики казали, що 105 вбитих в тому числі 8 старшин/.

Відв"язавшися від більшовиків дня 30 вересня 1944 р. о год.24ій цілий загін орсовним маршом пішов лісами поміж сс.Липівцями, а Борщевом, і о год. 10-ій дня 1 жовтня 1944 р. став на короткий відпочинок в лісі коло села Пнятина, Перемишлянського р-ну. Стрільці змучені цілоденним боєм

і десятигодинним маршем положилися відпочивати, а кухарі варили обід.

В часі обіду о год. 16-ій розвідка донесла, що до с. Пнятина приїхали танки. Хор.Яструб, не чекаючи закінчення обіду, дав наказ готовитися до відходу і виїздити таборами в напрямі с.Палбхова. Коли передне обезпечення, в якому йшла сотня "Бурлаки" вийшла з лісу і доходило до залізничого шляху, три більшовицькі танки перетяли вагонові дорогу. Побачивши танки, передне обезпечення і табір завернулися до лісу. На наказ командира всі відділи заняли становища і мали завдання не пустити ворога до лісу. Хор. Яструб, взявши протитанковий кріс, пішов у бойову лінію і особисто одним вистрілом збив танк зі шляху, та унешкідливив, чим примусив інші танки перестати під"їздити до лісу. Більшовицький догонячий загін танками коло с. Пнятина, мали завдання зв"язати його зі собою боєм, притримати в лісі до другого дня і, підтягнувши більші сили, ліквідувати. Ворог обставив всі лісові дороги, щоби не дати доступ до більших комплексів лісу, але повстанці дочекавши до вечора, тихо вийшли з лісу, не натрапивши на жадну ворожу заставу, і пішли в південно-східному напрямі.

Як оказалось пізніше, більшовики про наш відхід не знали, бо на другий день почали наступати на ліс з кількох сторін, і натрапивши одні на других, розпочали сильну стрілянину між собою. Бій між ними тривав досить довго і, як орієнтуватися по говоренні цивільного населення, мали досить великі втрати вбитими і раненими. Остаточно по кількагодинному бою порозумілись і, стративши по "бандерівцях" слід, завернули до Перемишлян.

В бою під с. Пнятином впало з нашої сторони сімох стрільців вбитими і трьох ранених, які поражені виключно стрілами танкових гармат.

В бою під с.Уневом і в облаві під с. Пнятином брало участь 1000 більшовиків, які, маючи до помочі танки, не могли розбити нашого загону. Загальні втрати більшовиків, як стверджено остаточно розвідкою, виносить 358 вбитих і ранених.

Бій куреня УПА Кам"янець-Подільщини під командуванням к-ра Бистрого з большевиками на хуторах Заболотів.

22.X.44 р. курінь Бистрого закватирував на хуторах Заболота, Гусятинського р-ну. До год.15-ої повстанці відпочивали, чистили зброю та перепроваджували полеві заняття. Около год. 15-ої алярмує отаман Грім командира Бистрого, що стійка завважила кілька гуртків людей, які просуваються від Городниці та Самолусковець, того ж р-ну, в напрямку постою куреня: це була більшовицька розвідка, за якою на повній відалі посувалася розстрільна, в силі около 36 чоловіка. Відділи заняли оборону. Коли ворожа розвідка підійшла на близьку віддаль, відкрито вогонь. Розвідку знищено, а розстрільна після кількахвилинної перестрілки почала панічно втікати: Відділи під командуванням Вознесенка, Могили та Смерті пішли в наступ. Та дігнати вже розстрільної не вдалося, бо більшовики добре втікали. Чотирьох більшовиків вбито а двох зловлено живими. Були також ранені, які зникли разом з розстрільною, залишивши за собою червоні сліди крови. Вбиті:голова Райкомунгоспу, працівник Райпарткому - завідуючий військовими справами, начальник телефонічної летунської станції в Гусятині. З нашої сторони втрат не було. Здобуто 2 гінки, 4 кріси, 2 пистолі та один диск до кулемета "Дехтяра". О год. 17.20 появилася знову більшовицька розстрільна від сторони Самолусковець. Її підпущено близько і засипано стрілами. Після короткої перестрілки розстрільна зникла.

Бій куреня УПА-Кам"янець-Подільщини під командуванням к-ра Бистрого з більшовиками в с. Сорока.

Курінь під командуванням ком.Бистрого квартирував у селі Сорока, Копичинецького р-ну. 25.X.44.р. раненько більшовики почали окружувати це село. К-р Бистрий дає наказ прориватися в північному напрямку. Більшовики почали обстрілювати село та нашу розстрільну, яка наступала зі села. На роздорожжі на північ.схід від села більшовики уставили "Максима". Його треба було за всяку ціну знищити, щоб прорвати ворожу лінію. На цьому відтинку наступав відділ під командуванням Спартака. Та сильний вогонь "Максима" паралізує нашу розстрільну. Наступ всетаки не припиняється, хоч гине к-р Сурмач, дострілюється ранений к-р Вознесенко, ранений к-р Спартак. Як виявилось пізніше, більшовики мали багато снайперів, якими знімали наших командирів. Під село заїхало 7 грузових машин більшовиків. К-р дає наказ

приспішити наступ. Нашим "Максимом" нищиться решту обслуги біля ворожого "Максима" й прориваться ворожу розстрільну. В той час паде ранений к-р Костенко. Відділ поволі доходить до лісу й там займає становища. Появляються ворожі літаки, які бомбардують село й ліс. Більшовики на ліс не наступали. Наші втрати: згинули - к-ри: Турмач, Вознесенко, Смерть та 7 стрільців, кількох ранених, між ними к-ри Костенко й Спартак. Здобуто кулемет "Максим", 3 крісі-снайпери, кільканадцять крісів, кільканадцять уніформів та кілька пистолів. Ворожі втрати: понад 20 вбитих та стільки ж ранених.

Сутичка куреня під командуванням к-ра Бистрого в с. Крутилів.

26.XI.44 р. частина куреня к-ра Бистрого /УПА-Кам.Под/ квартирувала в с. Крутилів, Грималівського р-ну. Перед вечером, коли відділ збирався до маршу, надлетів літак та почав обстрілювати село. Рівночасно зза збруча почали наступати більшовики. Відділ заняв становища, відкрив по більшовиках вогонь і примусив їх до втечі. Повстанці їхніх втрат не мали, лише від бомбардування згоріла частина села й згинуло кілька цивільних осіб.

Засідка зроблена на більшовиків сотнями "Лісовики" і "Сірі Вовки" біля с. Слав"ятин.

28.X.44.р. до с.Слав"ятин, Підгаєцького р-ну приїхало 17 більшовиків разом з поляками - бійцями "істр.батальону" на грабунок. Пограбувавши селян, наладувавши вози українським добром, застрілили одного юнака і почали відїздити зі села. Недалеко в лісі квартирували сотні-"Лісовики" під командуванням сотенного Кока і "Сірі Вовки" під командуванням сотенного Бистрого. Почувши про грабунок селян більшовицькими бандами, вислали засідку по всіх дорогах, які ведуть зі с.Слав"ятина. На одну із засідок наїхали більшовики. Повстанці зустріли їх густим вогнем у висліді чого 8 бандитів вбито, 3-ох зловлено живими, решта ранені, користаючи із сумерку вечора, втекли. Власних втрат не було жодних. В засідці здобуто: 7 крісів, 2 ППШ. і кулемет "Дехтярова".

Бій сотні "Іроманці" з більшовиками коло с. Мелна.

Дня 29.X.44 р. год.10-та 15 хв. около 3-ох сотень війська нквд з гранатометами і двома гарматками окружили с. Мелну, Рогатинський р-н, і подались в напрямі табору сотні "Іроманців" під командуванням к"ра Косача. Год.10.40 хв. більшовики зіткнулися з оборонною лінією "Іроманців" і зав"язався бій. Під обстрілом гранатометного вогню більшовики наступали 6-ть разів і все відходили з втратами. Бій тривав до год. 20.30 хв. після чого сотня відв"язалася від ворога. Наші втрати: 3-ри вбитих, 6-ть ранених, втрати ворога 60-ть вбитих і стільки ж ранених./Подано за відомостями цивільного населення, яке хоронило побитих/.

Засідка на більшовиків проведена одним роєм сотні "Бурлаки".

Дня 31.X.1944 р. до Корчунку Дібринівського, Рогатинського р-ну прибуло 4-ох більшовицьких розвідчиків. В лісі квартирувала сотня "Бурлаки". Вислано негайно один рій з першої чоти на засідку на дорогу, по якій вони мали б вертатися. Ціллю засідки було половити більшовицьких розвідчиків живими. Задум цей одначе не вдався. Стрільці мусіли їх повбивати. Здобуто один новий скорострїл "Дехтярова" ,ППШ та один кріс. По документах та уніформах розпізнано слідуючі степені: один лейтнант, два сержанти і один рядовий.

Бій сотні "Орли" к-ра Коца з більшовиками коло с. Слав"ятина.

Дня 1.XI.44.р. на сотню "Орли" під командуванням к-ра Коца, що квартирувала на присілку Колоби коло с. Слав"ятин, Підгаєцького р-ну, напали більшовики й почали її окружувати. Відділ почав відходити в напрямі Липиці Горішної, Волошівецького р-ну. Намір більшовиків здержала застава, зложена з одної чоти під командуванням чот. Сокола, яка билась мужньо з кількакратно сильнішим ворогом, чим врятувала відділ від окруження. У висліді бою впало зі сторони повстанців 6-ть вбитих і 3-ох ранених. Ворог втратив 36-ть вбитих і около 20-ть ранених.

Рейд куреня /сотні "Сірі Вовки" й "Орли"/ під командуванням к-ра Бистрого на Буковину.

Під час перебування біля с. Тростянець, Бережанського р-ну, сотні "Орли" під командуванням к-ра Коца й "Сірі Вовки" під командуванням к-ра Бистрого, одержали наказ вирушати в рейд на Буковину. 8 листопада 1944 р. ці дві сотні під об"єднаним командуванням к-ра Бистрого, відходять з села Тростянець на хуторі біля с. Старий Литвинів, Підгаєцького р-ну. Дорога важка, паде сніг, під ногами болото. Населення на хуторі, хоч вбоге, ставиться до повстанців дуже прихильно. 11 листопада вечером курінь відходить на хуторі Кримки біля с. Лиса. 15 листопада відходить з цього села й задержується на відпочинок в лісі біля с. Затурин, вечером машерує дальше й 17 листопада по 23 км. марші задержується в лісі біля с. Яргорів, Монастирського р-ну. По селах гуляють більшовики, вечером горить запалене ними село Красіїв, того ж р-ну. В ночі відділ іде в село, повстанці присушують мокрий одяг, а ранком знову відходять в ліс. Курінь йде дальше й вечером 19.XI. задержується по довгім марші в с. Стінка, Золото-Потікського р-ну, де вечеряє. 22.XI. перебуває без харчів у лісі біля с. Хмелева, Товстянського р-ну вечером заходить до села, а пізніше через сс. Садки, Блищанку машерує до с. Синьків, Заліщицького р-ну. Населення тут свідоме й до повстанців ставиться дуже прихильно. В неділю 26.XI. курінь іде до церкви, а по богослуженні політвиховник робить збори з місцевим населенням.

28.XI. біля с. Колодрібка, того ж р-ну, курінь переходить через Дністер й задержується в с. Онута на Буковині. Населення спочатку боїться, але опісля ставиться прихильно. Перемоклі та змучені нічним маршем повстанці сушать одежу й відпочивають. Ще добре не заснули, а вже будить їх стрілянина й вибухи гранат. Це більшовики, в числі около 80 чоловік приїхали до села й вже завязався бій з повстанчою заставою. Щоб не наразити села на знищення, к-р куреня дає наказ відступати. Дорога відступу погана - відкритий терен і болото. Сотня "Сірі Вовки" йде вперед "Орли прикривають наступ. Більшовики обстрілюють кулеметами дорогу відступу. Курінь відступає в напрямі лісу, який віддалений 15 км. Більшовики переслідують цілий час. По дорозі гине стр. Скорий та один кіннотчик, Кий, ставши підчас підбирання ранених, самий ранений дострілився з власної пистолі. Легко ранені роєвий Сич, стрільці Богун, Хмара зі сотні "Сірі Вовки" та Дорошенко й Крига зі сотні "Орли". Важче ранених береться на коні. Друга чота, рій Гарячого й кілька стрільців з роєвим Бадьорим зі сотні "Сірі Вовки", перша чота зі сотні "Орли" відбились від відділу вправо. В їх сторону спрямували більшовики ввесь вогонь. Тоді гине один з кращих повстанців стрілець Крах з другої чоти "Сірих Вовків". По деякому часі більшовики припиняють свою погоню й курінь підходить до с. Ольхівці, однак довідавшися, що тут кватирує около 100 більшовиків, минає це село - й входить до с. Добринівка. Пребувши ніч в селі, виходить над ранком 29.XII. у ліс, де розтаборовується в догідному для оборони місці. По розставленні застав і висланні розвідки повстанці розкладають вогні, щоб погрітися. Біля год. 13 розвідка доносить, що більшовики йдуть слідом в напрямі табору. Погасивши вогні, відділ готується до оборони. Після короткого бою більшовики, залишивши кілька вбитих і ранених, відступають з ліса. Чути як вони підвозять возами сианкові кулемети й гранатомети. Падуть перші гранати, які повстанцям нічого не шкодять, бо ворог не бачить їхніх замаскованих становищ. Більшовики підносяться до атаки, але повмтанчі кулемети змушують їх відступити. Повстанці співають грімку пісню "Гей браття, до бою, за волю і честь", яка всіх підбадьорує і рве до бою. Стрілець зі сотні "Срі Вовки" /східняк/ влучним пострілом вбиває капітана, начальника спецвідділу з Чернівець. Підповзає до нього, тягне до повстанчих становищ, забирає документи, а його ставить на ноги під деревом, підперши патиком. К-р Бистрий дає наказ дати сальву, після якої курінь без втрат входить зі становищ. Маневруючи лісом, натрапляє на більшовицьку заставу, яку легко ліквідує. Під вечір виходить з ліса та прямує до Дністра, який переходить ніччю і дістається на терен Заліщицького р-ну.

Політика румунів супроти українського населення - знана. Окупувавши в час першої світової війни Буковину, румуни повели жорстоку боротьбу з усім, що українське. Позамикали всі українські школи, усунули з урядів українську мову. Внаслідку, молодь покоління, за виїмком тих, що могли вчитися в дома, не знає української мови. Старше покоління задоволяється в більшості матеріяльним добром і нічим більше не цікавиться. Це теж використовували румуни,

даючи можливість населенню заможно жити, щоб воно нічого іншого не прагнуло. Свідомий елемент був жорстоко переслідуваний і винищуваний, так що його залишилося дуже мало. Тепер під більшовицькою окупацією теж не краще. Населення застрашене, матеріяльно знищене. До нового окупанта ставиться неприхильно, але його боїться. Сітка сексотів досить діяльна. Всі мужчини в ЧА. Багато жінок і дівчат вивезено в Донбас на роботи. Зараз від відомостей про бої УПА з більшовиками на Буковині повіяло новим духом. А також бойові групи, які перейшли з Галичини, своєю роботою зрушують населення з опалості й піднімають на боротьбу проти окупанта.

Рейд сотень "Сірі Вовки" и "Орли", пропагандивні балачки та дводенні бої з більшовиками додали віри в успіх нашої боротьби. Воно спочатку ставилося до повстанців недовірчиво, але після бою до все круто змінилося, і їх почало вважати за своїх оборонців.

Ліквідація "істребітельного батальона" в с. Чемеринцях.

Дня 3.XII.1944 р. чота зі сотні "Риболовці" під командуванням чот. Байденки, на наказ к-ра Левка, мала завдання розбити "істребітельний батальон", в с. Чемеринцях, Перешлянського р-ну, який складався із польсько-більшовицьких вислужників. Бій тривав з 3.XII. - 4.XII.44. від год. 23-3 ранку. У висліді бою вбито 45 стрибків. Підчас пожару, викликаного запальними кулями, вибухали магазини зброї і амуніції. Здобуто два кулемети, один кріс, амуніцію і п"ять коней. Власних втрат не було жодних.

Бій сотні "Гайдамаків" під командуванням к-ра Ясьміна з більшовиками в с. Тростянець.

Дня 10.XII.1944 р. сотня "Гайдамаки" під командуванням к-ра Ясьміна звела бій з батальйоном більшовиків в с. Тростянець, р-н Долина, Станиславівської області. Вислід бою, за даними розвідки, виносить 98 вбитих і ранених більшовиків. З нашої сторони впало 7 вбитих і 4-ри ранених.

Ліквідація районного осередка Стрілиська Нові двома сотнями УПА під командуванням кур. хор. Яструбa.

Нічю 16-17 грудня 1944 р. зроблено акцію на районний осередок Стрілиська Нові, Дрогобицької області. В акції, що тривала від 1-ої до 4-ої год. брала участь сотня "Сіроманці" під командуванням к-ра Косача і курінний почот, разом 281 чоловік, з того 45 чоловік тримало застави при вході до містечка. Рівночасно сотня "Полтавці" під командуванням к-ра Максима уладила засідку на дорозі від сторони Вібрки.

Вислід акції: Спалено враз з уладженням будинки нкгб, нквд, райпарткому, райвиконкому, воєнкомату, тюрму, мешкання прокурора, магазини і кооперативу /при тому згоріло чотири селянські будинки заняті більшовиками/. Випущено на волю всіх в"язнів в числі 40-к осіб, вбито 35-ть більшовиків, в тому чільніші начальник нкгб капітан і трьох його співробітників - службовців. Здобуто: одно ППШ з набоями, один кріс, два нагани, п"ять плащів, шість сподень, 40 кг. чаю, 30-ть кг. кави, 50 кг. сірнику, декілька кожухів, пять пар взуття дещо мила, мисок, ниток, 1/5 м. скіри юхтової, голівки. Всі ці речі розподілено між стрільців. Наші втрати: пять вбитих і 2 легко ранених/. Між вбитими найкращий к-р відділів УПА-Лисоня, хор. Яструб, який впав від заблуканої кулі.

Наскок чоти зі сотні "Гайдамаки" на районний осередок Болшівці.

Дня 23.XII.44 р. чота зі сотні "Гайдамаки" /к-р Ясьмін/ зробила наскок на район Болшівці, Станиславівської області. Спочатку більшовики ставили сильний опір, але під натиском нашого відділу втекли до костела, який тяжко було здобути, бо треба було б понести багато втрат. Більшовики втратили 8 вбитими і чотири тяжко раненими. З нашої сторони не було жодних втрат. Здобуто 5 машин до шиття, певну скількість умундурування, 5 сідел і кілька телефонічних апаратів.

Бій сотні "Полтавці" під командуванням к-ра Максима біля присілка села Мелна - Кам"янки.

Сотня "Полтавці" розділена на дві частини, одна під командуванням сотен

ного Максима, а друга - чот.Семена, квартирувала в лісі біля с.Мелна, Рогатинського р-ну, кожна частина окремо. Рано 29.XII.1944 р. стійка доносить чот.Семенові, що в ліску від с.Кореличі, Перемишлянського р-ну, появилася більшовицька розвідка. Рівнож чути було в тому напрямку стріли. Чота затерши сліди постою, долучує до решти сотні. В міжчасі розвідка доносить, що в с.Мелна більшовики зробили заставу від лісу і йдуть в напрямі присілка Кам"янка і Стиртиська. К-р Максим дає наказ маневрувати в напрямі присілка Пилипівки, де повинна бути частина сотні "Сіроманці" під командуванням сотенного Косача. В с.Мелна чути стрілянину, до Кам"янки підходять більшовики. По дорозі долучує розвідка з с.Кореличі і оповідає, що більшовики зробили застави від сс.Кореличі, Добряничі і Перлеєва. Стріли чути в селах Дички, Яглуш і Виспа. Отже виходило, що ліс окружений і буде облава. Гостинця перетяти неможливо, бо там стояли танки. Сотня скручує і йде в напрямі присілка Митці біля с.Кореличі. Доходять до краю ліса на узбіччя гори. Чути крики...К-р Максим наказує стати, заняти колову оборону і приготовитись до бою. Чути виразні слова ворожої команди. Більшовики відходять розстрільною близько до повстанців. "Без наказу не стріляти!" - іде по лінії наказ від к-ра Максима. Чути тараxкіт возів, якими більшовики підвозять тяжкі кулемети і гранатомети ближче до наших становищ. З північної сторони понад деброю в напрямі повстанчих становищ підходить ворожа розстрільна. Сотня з усіх боків окружена ворогом. Бій починається в годині 1кій.

"Стріляти до цілі!" - наказує чот.Калина "держіться добре хлопці не відступайте. Тут виходу немає, тільси сильний вогонь і прорив!". Більшовики наступають прямо з півночі, по них заграли кулемети 1-ої чоти та примусили їх до відступу. По короткій передишці ворог знов поновляє наступ і підходить до становищ сотні на 50-60 м. Стрільці держаться добре,не відступають ані на крок. Сильний перехресний вогонь і ворог утікає до закритих становищ, робить маневр і заходить з північного заходу. Знову сильний перехресний вогонь, але ворог вперто атакує дальше. Серед ворожої розстрільної завважують стрільці їхнього к-ра, який безнастанно кричить "вперед,вперед!". "Цілять ось тут!" говорить чот.Семен і взявши від вбитого стрільця кріса, - його МП затялося - і стріляє в командуючого більшовицького старшину, який паде на місці вбитий. Решта втікає до заду, залишивши на полі бою кількадцять вбитих і ранених. Бій затягається. Чути густу стрілянину з кулеметів і гранатометів. По нашій стороні є вбиті і ранені, які готовлять гранати для розірвання себе, щоб не попасти живими в руки ворога. Ворожий перстень звужується. В північному напрямі видно червоні ворожі ракети, які сигналізують по підмогу а рівночасно покажуть напрям своїх гранатометам. Серед густої стрілянини нечутно підїздять три тяжкі танки і в віддалі 200-250 м починають обстрілювати повстанчі становища з гелких гарматок і з танкових кулеметів. Залога одного танка, яка вилізла з нього і готувалася до обстрілювання наших становищ, була знищена вогнем нашого кулемета а танк ушкоджено. Два другі танки завертають назад і перестають бути шкідливі своїм нецільним вогнем. З іншим напрям, танки знову появляються недалеко наших становищ. Серед розгару бою паде наказ: "приготовити гранати і йти на пролом!". По лісі розлягся вибух кількадесяти ручних гранат і могутнє "Слава"! з сотні грудей українських повстанців, які пішли на пролом ворожого перстеня. Ворог несподівався нагального наступу, почав оглядатись до заду, але, спамятавшись від перших вибухів старається здержати повстанів в окруженню. Сильний вибух гранат і могутнє "Слава" вдруге і сотня починає виходити з ворожого окруження. В часі прориву паде смертельно ранений к-р Максим, говорячи останні слова "хочу бачити Україну вільною, а Київ столицею Сходу"! і на все прощаючись з близькими стрільцями.К-р 1-ої чоти Семен перебирає команду над сотнею і виводить її з ворожого окруження. По лісі ще більшовики роблять кілька засідок, які сотня ліквідує і переходить на другий бік річки Сверж в ліси Вібраччини, де залишає ранених і йде на відпочинок. В цьому бою наші втрати виносять: 21 вбитих, між ними к-р Максим і 4-ох рояових та 11 ранених. Ворог втратив: як донесла розвідка около 200 вбитих і 80 ранених.

Ліквідація польсько-більшовицького осередка сотнею "Бурлаки" в с.Лозова.

28.XII.1944 р. сотня "Бурлаки" під командуванням к-ра Чорного робить наскок на активний осередок польсько-більшовицьких вислужників в с.Лозова, Великобірківського р-ну. В селі нав"язується бій з більшовиками, які при-

були зі Збаража. В той час на зал.станцію приїзджає панцерка та починає обстрілювати село. Сотня відступає. Запалено стрільнами село згоріло майже цілком.

Бій сотні "Лісовики" в лісі коло с. Шумлян з більшовиками.

Дня 31.XII.1944 р. перед полуднем повідомлено к-ра сотні Кока, що до с.Шумлян, Підгаєцького р-ну приїхало около 40 більшовицьких вислужників поляків, які наловили багато цивільних осіб. К-р Кок, згідно з наказом, хотів зробити засідку, він розділив відділ на три групи. Перша група мала засісти на гостинці Шумляни-Лази, друга група мала розложитися в Шумляських Дібровах, а третя мала засісти на Боківській дорозі. Кожна з груп начислювала більш 20-ть чоловіка.

Група, якою командував к-р Кок, підійшовши на місце призначення, завважила, що гостинцем Шумляни-Лози посуваються підводи, а по боках йдуть більшовики чи поляки. Більшовицька група разом з половленими людьми числила 100 чоловік. Сподіючись, що чот.Чорнота, який командував одною групою зв"жеться з більшовиками боєм, к-р Кок наказав йти йому на поміч. Рівнож післав кіннотчика до к-ра третьою групою чот.Медведя. Одначе чот.Чорнота спізнився на місце призначення, тому більшовики свобідно поїхали дальше.

К-р сотні Кок, нагримавши на чот.Чорноту, наказав дігнати більшовиків і відбити половлених людей. Цей рушив за більшовиками в напрямі гостинця. В цей момент на тилах відділу почалась стрілянина і було чути крики ура! Це друга група більшовиків, багато численніша від першої, натрапивши на сліди відділу, почала наступ. Несподіваний удар більшовиків так спанікував стрільців, що ніхто не був в силі вдержати їх. Впав сотенний Кок, бунчужний та кількох стрільців було ранених.

Сутичка чотирьох стрільців сотні "Холодноярців" з більшовиками в селі Будилів.

Дня 13.I.45 р.в с. Будилів і інших довколишніх селах, Козівського р-ну кватирувала сотня "Холодноярців" під командуванням к-ра Овоча. Около год. 10-15 до Будилова в'їхало автом 20 більшовиків. Вони нігде не задержуючись під"їхали під хату, в якій кватирувало 4-ох стрільців, і окружили її. 3-ом стрільцям вдалось вирватися, 4-ий /Сак/ згинув, вбивши перед тим I-го лейтнанта та одного бійця та 3-ох ранивши. Крім того ранений стрілець Месник і одна дівчина. К-р сотні Овоч, заалярмований стрілами, дав наказ одному роєві, що кватирував в Ценеві, перетяти більшовикам дорогу, одначе було вже запізно.

Короткий бій чоти із сотні "Холодноярці" під с.Глинною.

Дня 19.I.1945 р. в 3-ій годині пополудні около 50-ть більшовиків приїхало одним автом і двома фірами під с.Глинну, Козівського р-ну, та хотіли добутись до кривок на полі під цим же селом, в яких містилося 10-ть стрільців. В цей час кватирував в селі Вибудів чот.Клим з роєм ройового Руха. Чот.Клим дібравши ще хлопців з місцевої самооборони, пішов на поміч обскоченим. Більшовики, почувши вогонь з двох кулеметів, не ставлячи навіть опору, почали панічно втікати. 15-ть більшовиків вбито, 20-ох ранено, а решта в паніці втікла. Між іншим ранено також в живіт одного стрільця, який був перед тим у відділі, а пізніше в боївці "Слуха". /Зловлений більшовиками сипав все, що знав та став їм на услугах/. Здобуто одно МГ, один "Дехтяр" з трьома кружками та 2500 шт.набоївдо кріса. Знищено авто. По нашій стороні втрат не було жодних.

Наскок сотні "Бурлаки" під командуванням к-ра Чорного на рай.центр Великий Глубічок.

Дня 21.I.45.р. сотня "Бурлаки" зробила наскок на рай.центр Великий Глибочок. У висліді наскоку зліквідовано нкґб, воєнкомат й інші урядові установи. Більшовики втратили 10-ть вбитих, кілька ранених, в тому нач.нкґб і нач.воєнкомату. Втрати сотні - I вбитий, 3-ох легко ранених.

Наскок куреня УПА на с.Червоногород.

2.2.45.р. сотні /"Сірі Вовки" /к-р Хмель/ - "Чорноморці" /к-р Сич/ під об"єднаним командуванням кур.Бистрого зробили наскок на польсько-більшови-

цький осередок агресії - Червоногород, Товстянського р-ну. Цілу ніч тривав запеклий бій. Із вза кожного угла сипались на повстанців стріли. За цілу ніч завзятого уличного бою знищено багато большевицьких вислужників, погоріло багато забудувань. Втрати відділу - двох вбитих і 4-ох ранених. В цьому бою відзначилась чота "Сірих Вовків" під командуванням Бурлаки, здобула твердиню, в якій боронились польсько-більшовицькі прихвостні.

Наскок куреня УПА на польсько-більшовицький осередок м.Бариш.

6.2.45.р. курінь /"Сірі Вовки" й "Чорноморці"/ під командуванням к-ра Бистрого ліквідував польсько-більшовицький осередок м.Бариш, Бучацького р-ну, в якому знаходилось понад 200 "бойцов истебительного баталиона", що постійно тероризували довколишні села. Бій почався в год.23-ій і тривав цілу ніч. Стрибки ставили рішучий опір, з криком "на багнети" рвались на прорив. В бою знищено багато большевицьких вислужників. Внаслідок викликаної боєм пожежі згоріло багато забудувань.

Засідка двох роїв із сотні "Бурлаки" на шляху Теребовля-Будзанів.

Дня 8.2.45.р. два рої зі сотні "Бурлаки" зробили засідку на шляху Теребовля-Будзанів, в якій знищено 18 більшовиків, між ними заступника голови райвиконкому. Здобуто 14 крісів, 2 ППШ та багато іншого військового майна. З нашої сторони не було жодних втрат.

Наскок куреня УПА на с. Пушники.

12.2.45.р. курінь /сотні "Сірі Вовки" й "Чорноморці"/ під командуванням к-ра Бистрого зруйнував польсько-більшовицький осередок Пушники, Коропецького р-ну. Знищено кільканадцять більшовицьких вислужників та спалено їхні забудування.

Бій куреня УПА під командуванням ком.Бистрого з більшовиками в с.Стінка.

Дня 13.2.45.р. курінь /сотні "Сірі Вовки" й "Чорноморці" квартирував в с.Стінка, Золотопотіцького р-ну. В год. 10-ій на с.почали наступати більшовики. Повстанці їх відбили. В полудне наступали більшовики другий раз. І тим разом їх відбито. 4-ри стрільці із ровним бугом гналися за ними аж під р-н. За цілий день убито около 30 більшовиків. З нашої сторони втрат не було жодних.

Засідка одного роя зі сотні "Лісовики" на більшовиків біля с.Заставці.

Дня 20.2.45.р. рій зі сотні "Лісовики" зробив засідку біля с.Заставці, Монастирського р-ну. Вбито голову району, начальника нкгб, і трьох рядових нкгб-ів. Здобуто одно ППШ, 3 криси, один пистоль і багато іншого військового майна. Власних втрат не було жодних.

Засідка чоти зі сотні "Гайдамаки" на більшовиків біля с.Зеленів.

Дня 1.3.45.р. чота зі сотні "Гайдамаки" під командуванням к-ра Ясьмана зробила засідку на більшовиків, які приїхали до с.Зеленів, Бережанського р-ну. Вбито 14 більшовиків і двох зловлено живими, які дали деякі матеріяли для нашої розвідки. З нашої сторони не було жодних втрат.

Бій сотні "Бурлаки" з більшовиками коло с. Настасова.

Дня 9.III.45.р. частина сотні "Бурлаки" звела бій з більшовиками в силі 80 чоловік коло с.Настасова, Микулинецького р-ну. У висліді бою вбито 11-ть сталінських бандитів і кількох ранено. Власних втрат не було жодних.

Бій почоту і смерть к-ра сотні "Орли" Коца біля с.Кобиволоки.

К-р сотні "Орли" Коц квартирував зі своїм почотом у лісничівці біля села Кобиволоки, Будзанівського р-ну. 12.III.45.р. лісничівку окружують більшовики. Повстанці хоробро відбивають атаки, хоча горить лісничівка, однак не всилі відбити багато сильнішого ворога. Після одногодинного бою гине к-р Коц і його почот в числі 12 стрільців, вбивши 45 більшовиків.

Бій куреня УПА в с.Худиївці.

I4.III.45.р. досвідком відділ вісь нквд підступив під с.Худиївці, Мельницького р-ну, щоб зробити облаву. В той час в селі квартирував курінь /сотні "Сірі Вовки" й "Чорноморці"/ під командуванням к-ра Бистрого. На бажання мешканців села курінь кинувся на зустріч грабіжникам і спинив їх на підступах до села. Від досвідку до полудня повстанці громили більшовиків перед селом, а коли їх прибула підмога боєвим порядком відступили в ліс. Більшовики, кидаючи щораз то нові сили в бій, старалися вдертись до лісу, але ко на спроба наступу їм дорого обійшлась. Бій в Худиївцях був запеклий і безперервний, скорострільні невмовкали через цілий день. Під вечір більшовики вжили гармат. Користаючи з темряви курінь відв"язався від ворога. Втрати ворога - 80 вбитими, між ними I6 старшин. Наші втрати - 5 повстанців вбитими, 3 важко і 5-ть легко ранених.

Бій сотні "Гайдамаків" з більшовиками в с. Бокові.

Дня I7.III.45.р. сотня "Гайдамаки" квартирувала в с.Бокові, Підгаєцького р-ну.Біля год.I3-і до села приїхало около 70 більшовиків в цілі вивозу і грабунку українського населення. Негайно на наказ к-ра Ясьміна висляно одну чоту, яка вигнала більшовиків із села, вбивши при тому 7 більшовиків і кількох ранивши. Власних втрат не було жодних.

Бій куреня /к-р Бистрий/ з більшовиками в с. Гермаківка.

Курінь /сотні "Сірі Вовки" й "Чорноморці"/ квартирував в с. Гермаківка, Мельницького р-ну. Досвідком I8.III.45.р. більшовики під"їхали залізничею і висіли в лісі, де була застава розвого Дуба. Застава не видержала наступу більшовиків і відступила до села. Більшовики почали атакувати село. Сотня "Сірі Вовки" /к-р Хмель/ виперла їх зі села, вбивши понад 20 більшовиків. Курінь виступив зі села й рушив шосою на північ. Перейшов днем сс. Нівра, Мельницького р-ну, Гурильче й Іванків /Скала-Подільського р-ну/ та скрився в лісах біля с. Циган.

Бій сотні "Рубачі" з більшовиками під с. Городище.

25.III.45.р. сотня "Рубачі" під командуванням к-ра Гамалії квартирувала в с.Гориде, Великоглибочокського р-ну. Більшовики, довідавшись про постій сотні, стягнули частину ОББ /коло 2-ох бойових сотень/ і рушили на с.Городище. Зі собою мали тяжкі кулемети і гранатомети. Того ж дня о год.II-ій почався наступ більшовиків на становища нашого відділу. Вони за всяку ціну намагалися окружити наш відділ, але повстанці цільним вогнем до того не допустили і нецофнулися зі свох становищ. Ройовий Жук був прикладом для своїх стрільців, як нищити сталінських бандитів, бо сам цільними стрілами з кріса вбив їх 8-ох. Більшовики обстріляли відділ тяжкими кулеметами і гранатометами, але стрільна не завдали жодних втрат, лише спалили кілька селянських хат. Стрільці завзято відбивали атаки ворога, а місцеве українське населення додавало їм завзяття до боротьби з окупантом своєю веселою поведінкою, мимо того, що горіли їхні господарства. Відділ продержався на становищах до вечора. У вечір коли ворог почав підтягати свіжі сили для окруження, - зручним маневром вицофався, пустивши два ворожі відділи на себе. Впродовж I5 хв. було чути густу стрілянину між двома ворожими відділа У висліді бою ворог втратив 50 вбитими і 43 раненими. З нашої сторони I-н легко ранений.

Сутичка чоти кінноти з більшовиками в с. Великі Чорнокінці.

2I.III.45.р.чота кінноти "Сірі Вовки" під командуванням кур.Бистрого звела бій з більшовиками в лісі біля Циган, р-н Скала-Подільська. Більшовики в силі одної сотні, атакували при піддержці гранатомета, наступ відбито без власних втрат. Вечером около год. 2I-ої ця чота, спішившись, перегородила більшовикам шлях до району, зробила засідку на шосі Чортків-Скала біля с.Гуштин. Ворожу сотню розбито цілком, вбитих понад 30, кількох зловлено живими, а решта панічно розлетілась.

138

Сутичка сотні "Рубачів" з більшовиками в с. Покропивна.

Дня 29.III.45.р. сотня "Рубачі" /к-р Гамалія/ кватирувала на хуторах біля с.Покропивна, Козлівського р-ну. Около год. 5-ої на хуторі наскочило 80 бійців "істр.баталіона". Застава, посилена двома роями, розігнала їх, вбивши 5-ть сталінських вислужників і кількох ранивши. Втрати повстанців - 2-ох вбитих і 2-ох ранених.

Засідки сотні "Сіроманці" на більшовиків.

2.IV.45.р. сотня "Сіроманці" /к-р Косач/ зробила три засідки трьома чотами з таким розположенням: перша чота зробила засідку в с.Кореличах на шляху Перемишляни-Рогатин, друга чота зробила засідку в с.Добряничах на гостинці від с. Утіхович, Перемишлянського р-ну. Рівночасно третя чота мала зробити засідку в с.Осталовичах, однак вона вже в третій годині натрапила під Осталовичами на більшовиків, невспівши заняти навіть заняти становища. По короткій перестрілці знищили більшовицький кулемет із обслугою. Чота відступила, маючи двох ранених, в яких один помер. /стр.Рожевий/. Більшовики думали, що чота відступила в сторону Добрянич і подалися туди, де попали на засідку другої чоти. Роєвий Месник відкрив вогонь і вбив 14-ть більшовиків, решта відступила. За горою більшовики переорганізувалися і почали за 15 хв.наскок на становища чоти. В тому часі к-р відділу, який був при першій чоті, висилає на поміч другій чоті два рої під командуванням чот.Соловейка, які обійшли большевиків зі заходу і вдарили на них фланковим вогнем. Після того більшовики втекли до району. Около год. 10-ї від сторони Брюхович показалась більша сила більшовиків з гарматкою і танкеткою. Наші чоти на наказ командира відділу, відступили до лісу. Більшовики відкрили по опущених становищах сильний вогонь з гарматки і кулеметів. У висліді бою більшовики втратили 20 вбитими і 9-ть ранених. Наші втрати - два вбитих /заст.чот.Мурашка,і кулемет.Гай./ та один легко ранений.

Засідка чоти зі сотні "Полтавці" і чоти зі сотні "Риболовці" в селі Кимир.

Чота сотні "Полтавці" і чота сотні "Риболовці" зробили під командуванням к-ра Левка засідку на більшовиків у с.Кимир, Перемишлянського р-ну. Чота "Полтавців" засіла в напів зруйнованих хатах у віддалі 30 м. від шляху Бібрка-Перемишляни. Чота "Риболовці" зробила заставу на шляху від Перемишлян. На засідку попало дві підводи більшовиків і пізніше 12-ть стрибків, які йшли на поміч більшовикам. Вбито 9-ть більшовиків, в тому одного ст.лейтнанта нквд, 6-ть зловлено живими, в тому воєнрука і кількох поранено. Здобуто: 5 кулеметів, два автомати, 2 самозарядки, 6-ть крісів і 3-и пистолі. Успішно провести засідку допоміг вістун Орел, який представившись як голова сільради, получився телефонічно з Перемишлянами і Свержем і повідомив про великі сили повстанців, чим здезорієнтував більшовиків і довідався рівночасно про малу кількість військ нквд. Чота "Риболовців" здержала ворожу допомогу, що їхала до Кимира, вбивши 7 більшовиків. Чоти втрат не мали.

Наскок сотні "Гайдамаки" під командуванням к-ра Ясьміна на рай.осередок Болшівці.

4.IV.45.р. сотня "Гайдамаки" зробила наскок на районний осередок Болшівці. У висліді наскоку вбито 4-ох більшовиків. Знищено районні установи і зловлено одного живого агента. З нашої сторони впав вбитий роєвий Певний і трьох повстанців ранено. Бій

Бій сотні "Лісовиків" коло с. Сільце Божиківське.

Дня 5.IV.45.р. сотня "Лісовики" кватирувала на хуторах Морги, коло села Сільце Божиківське, Підгаєцького р-ну. Минулого дня вечером у всіх довколишних селах не було більшовиків. Ранком 5.IV.45 р. біля год.7-ої почулися стріли в напрямі с. Слав"ятин, того ж р-ну. Рій, який держав там заставу, повідомив, що до цього села приїхали більшовики. К-р сотні ст. бул. Крук зарядив алярм і наказав відходити до лісу. В тому часі прибув

розвідчик з с. Вожиків, того ж р-ну, і повідомив що там рівнож приїхали більшовики. В лісі сотня стрінула дворубів, від яких довідалася, що до с.Тростянець, Бережанського р-ну прибули також більшовики. З того виходило, що більшовики окружили цілий комплекс лісу, в якому знаходиться сотня. К-р сотні дав наказ занати становища між більцем а присілком Дібровою і приготовитися до бою. Коло год. 11-і від сторони Діброви почулися стріли, а вслід за ними показалися сталінські бандити, які тихо підсувалися до повстанчих становищ. По перших стрілах сотню охопила паніка, але її опановано завдяки к-рові сотні, який вдержав стрільців і заохотив до бою. Почався завзятий бій, в якому більшовики почали окружувати наш відділ і замикати залізним перстенем. Бій тривав цілу годину Більшовики наступали зі всіх сторін з великою настирливістю. Стрільці мужньо відбивали атаки ворога. В боротьбі з окупантами вславився рояний Бір зі своїм роєм, який ані на крок не відступив і, маже стоячи, стріляв до ворога. В ході бою більшовики окружили сотню, і тому к-р сотні дав наказ прориватися. Стрільці, закидавши ворога гранатами, кинулися до прому, а сталінські бандити пішли в розтіч.
Сотня прориваючись з окруження, забрала ранених і вирвалася з ворожої матні. Внаслідок короткого, але завзятого бою ворог втратив коло 170 вбитих і стільки ж пораненими. Власні втрати виносять 18 вбитих і кількох раненних. Більшовики забрали наших і своїх вбитих і вночі перевезли до району.

Розігнання більшовицької міліції в с.Велика Плавуча.

11.I .45 р. один рій зі сотні "Рубачі" розігнав більшовицьку міліцію в с.Велика Плавуча, Козівського р-ну. Зліквідовано к-та станиці, забрано одно ШШ і три кріси.

Розігнання більшовицької міліції в с. Ценів.

12.IV.45.р. один рій зі сотні "Холодноярці" розігнав міліцію в с.Ценів, Козівського р-ну. Зліквідовано к-та станиці і забрано зброю.

Бій сотні "Полтавці" з більшовиками коло с. Новосілка.

12.IV.45.р. сотня "Полтавці" під командуванням к-ра Калини заквартирувала на хуторах Пасіки коло с. Новосілка, Поморянського р-ну. О год. 8-й стійковий завважив більшовиків, які двома підводами під"їздили до хуторів. Сотня спішно відійшла в ліс, де розташорилася, виставила застави, стійки і вислала стежі в напрямі ворога. В год. 9-ій почулися стріли. Ще застава під командуванням рой.Зеленого, кулеметним вогнем спинювала ворога, який окружував ліс. Після короткої перестрілки рій долучив до сотні, але вже без рояового і одного стрільця, які зникли. Більшевики окружили ліс, вицофувати не було куди і тому рішено приняти бій. Сотня заняла становища, зробила кругову оборонну лінію, та чекала ворога. О год. 11 ій більшовики, в силі 4-ох сотень почала атакувати на наші становища. Повстанці сипнули вогнем і примусили їх заляти. Після того ворог атакував зі всіх сторін, але безуспішно, повстанці сильно держалтся на занятих становищах і не уступили ані на крок. Бій тривав до год. 16-ої. Більшовики били з тяжкого гранатомета, але стрільна падали нецільно але на їхні становища. Після год. 16-ої більшовики не наступали лише на занятих становищах чекали на допомогу. К-р сотні рішив прорватись з окруження і дав наказ вдарити в найслабшу ворожу заставу. Ця не видержала нашого напору і розскочилася. Повстанці, втративши в бою 4-ох вбитих вийшли з окруження. Ворог втратив 52 вбитих.

Бій сотні "Чорноморці" /к-р Сич/ з більшовиками коло с. Сусулівки.

12.IV.45.р. сотня "Чорноморці" звела бій з більшовиками в лісі Галилея біля с. Сусулівка, Чортківського р-ну. На повстанців наступало около двох сотень більшовиків. Бій був дуже завзятий. По наказу і за прикладом к-ра Сича, повстанці кинулись до наступу, штиковим ударом та гранатами ворога було відкинуто взад, а сотня подалась лісом на південь В цьому короткому бою вбито понад 30-ть більшовиків, багато ранено. Власні втрати - 6 повстанців згинуло, 6-ть ранених. В бою відзначились:

сотенний Сич, стрілець Грива, який, окружений, розірвав гранатою 5-ть більшовиків і сам відступив, стрілець Корчун та рой. Воля.

Засідка чоти зі сотні "Сіроманці" біля с.Воронева.

Дня 19:IV.45.р. чота зі сотні "Сіроманці" зробила засідку біля присілка Воронів, при шляху Перемишляни-Рогатин. В засідку попало 2 авта більшовиків в числі 15 осіб. В висліді засідки вбито 9-ть більшовиків, одного зловлено живим; решта відстрілюючись втекла до району. З нашої сторони впав один стрілець. Знищено два авта і забрано з них багато майна.

Сутичка чоти зі сотні "Сірі Вовки" з більшовиками біля присілка Вербова.

21.IV.45.р. чота зі сотні "Сірі Вовки" під командуванням чот.Бурлаки мала завдання зробити засідку на більшовиків, що грабували населення на присілку Вербова, Заліщицького р-ну. Чот. Бурлака залишивши стрільців у ліску, вийшов з двома стрільцями на оцінку поземелля. Підчас обсервації був заскочений більшовиками: Відступаючи в ліс, згинув чот.Бурлака та стр. Майдан.

Короткий бій сотні "Чорноморці" і смерть її к-ра Сича в с.Садки.

24.IV.45.р. тому, що була погана погода, падав сніг з дощем, сотня "Чорноморці" заквартирувала в с. Садки, Тлустянського р-ну. Досвідком більшовики в силі куреня почали з трьох сторін наступати на село. Після короткого вуличного бою, вбивши понад 10 більшовиків, сотня виступила зі села та зайшла в ліс біля с. Шутромлинці. Около 10-ї год. більшовики почали наступати на цей ліс. Сотенний з криком - "бий голоту" кинувся на більшовиків. Ті спрямували на нього вогонь двох скорострілів, від яких по геройськи згинув кр Сич. Після смерті к-ра сотня відступила лісами на схід.

Сутичка одного роя зі сотні "Бурлаки" з більшовиками в с.Настасові.

3.V.45.р. сотня більшовиків зі стрибками зробили наскок на с.Настасів, Микулинецького р-ну, де квартирував рій зі сотні "Бурлаки". Рій приняв більшовиків вогнем. У висліді убити ст.лейтнанта, трьох нквд-ів, та трьох стрибків. Здобуто скорострій "Дехтярова". З нашої сторони не було жодних втрат.

Наскок одного роя зі сотні "Бурлаки" на більшовиків в с.Денів.

4.V.45.р. кількох стрільців зі сотні "Бурлаки" зробила наскок на хату в с.Денів, Заложецького р-ну, в якій забавлялися нквд-исти з польськими вислужниками. У висліді наскоку зліквідовано 8-м більшовиків. Власних втрат не було.

Сутичка рою зі сотні "Бурлаки" з більшовиками.

6.V.45.р. підвідділ зі сотні "Бурлаки" мав сутичку з більшовиками в числі 15 осіб, в лісі між селами Оприлівці-Доброводи, Збаразького р-ну. У висліді сутички трьох нквд-ів вбито, здобуто 3 кріси. Власних втрат не було.

Бій куреня /к-р Бистрий/ з більшовиками під с. Сусулівкою.

7.V.45 р. курінь /сотні "Сірі Вовки" й "Чорноморці"/ під командуванням к-ра Бистрого квартирував в лісі біля с. Сусулівки, Чортківського р-ну, на т.зв.Качуровій горі. В год. 17-ій кінні стежі, які находилися кругом лісу, донесли, що на північній с ороні лісу висіли більшовики з 4-ох автомашин, на східній стороні з 8 автомашин. Рівночасно стрільці донесли, що на південній і західній частині поробили застави. На півночі і сході роздались кулеметні серії /сигнали/ - більшевики входили в ліс. В таборі заряджено алярм і обі сотні почали посуватись в бойовому порядку на південь. В тому часі над табором появилось два літаки - розвідчики, які почали кидати легкі бомки і обстрілювати з кулеметів. Ліс був рідкий і тому літаки мали можність обсервувати рух куреня, який дійшовши до середини лісу, заняв кругову оборону і ожидав ворога на становищах. Літаки

увесь час кружляли над розположенням сотень і керували наступом ворога. Підчас другого лету кулеметним вогнем збито одного літака, другий втік. Ворог підійшовши на близьку віддаль, кинувся до наступу на становища сотні. "Сірі Вовки" і підстаршинської школи, яка була зорганізована при ній. Сотня сильним вогнем відкинула ворога, підстаршинська школа не видержала наступу і подалася взад, чим впустила його в середину табору. Курінний Бистрий кидає до протинаступу запасову чоту, яка при допомозі двох роїв "Сірі Вовик" викинула ворога із табору і почала випирати з лісу. При загальному наступі наших підвідділів ворог збився в кути і почав панічно кати, при чому був переслідуваний кулеметним вогнем і ручними гранатами які нанесли йому великих втрат. Під покривом ночі сотні вийшли з лісу і подались на південь. Ворог робив облаву силами 281-го полку військ нкв і Чортківського "істребітельного баталіону" в силі 150 чоловік, при допомозі важкої зброї, двох танків і двох літаків. Втрати ворога коло 100 вбитих і ранених, та один збитий літак з екіпажем. Наші втрати: загинули к-р відтинка хор.Крук, чот.Муха,/від " Ірих Вовків"/ройовий Рибка, стрілець Чорнота, Смілий, Смішний, та кілька ранених.

Перестрілка одного роя зі сотні "Бурлаки" з більшовиками біля с.Городище.

8.V.45.р. рій Сокола зі сотні "Бурлаки" вертався з лісу до с.Городища Ковівського р-ну. По дорозі стрінувся з більшовиками в силі 27 чоловік. Зав"язалася перестрілка у висліді якої вбито 4-ох більшовиків. Наші втрати - двох вбитих.

Засідка пвд зі сотні "Бурлаки" на стрибків в с. Остальці.

8.V.45.р. підвідділи зі сотні "Бурлаки" зробив засідку в с.Остальці, Микулинецького р-ну. На засідку попала одна підвода стрибків, які вертались до району. У висліді засідки вбито 4-ох стрибків, здобуто 4-ри кріси, 150 шт.набоїв. Власних втрат не було.

Сутичка пвд зі сотні "Бурлаки" з військами нквд біля м.Микулинець.

10.V.45.р. підчас облави на ліс біля м.Микулинець силами 500 чоловік нквд підвідділ "Бурлаки" попав в окруження. Завдяки концентричному вогневі, скерованому в одне місце, пвд вирвався з окруження, залишаючи на полі бою 10 вбитих і 8 ранених большевиків. Власні втрати один легко ранений.

Запеклий бій двох роїв зі сотні "Бурлаки" з військами нквд в с.Остальці Микулинецького р-ну.

Місцева сексотка, яка бачила, де квартирували стрільці негайно донесла на станицю стрибків до с.Лошнева. Начальник стрибків повідомив райосередок Струсів, де в той час квартирувало 9 сотень військ нквд. Тої ж ночі згадані частини військ нквд окружили трьома перстенями село Остальці і над ранком почали окружувати квартири, де ночували повстанці. Підійшовши на віддаль стрілу, большевики почали обстрілювати хати запальними кулями. Заалярмовані стрілами стрільці повискакували з хат і почали відстрілюватись. Командувати стрільцями було неможливо, тому кожний стрілець воював на власну руку. Велика сила большевиків рушила до наступу, так, що на одного стрільця йшло 30 большевиків. Найкраще писався вістун Крутій із своїм кулеметом, який косив наступаючого ворога із словами "підхоть холото ближче". Вибиваючи останній набій дістає ворожою кулею в голову і завмирає разом із своїм кулеметом. Вістун Кий родом зі східних областей /Вінниччина/, біжить з десятизарядкою в сторону ліса, по дорозі косить ворогів. Під лісом натрапляє на ворожу заставу, яка кричить "бандьора здайсь". Він підносить руки разом з десятизарядкою, большевики біжать до нього, щоб зловити його живим. В цій хвилині вістун Кий опускає руки і стріляє до ворогів і гине від ворожої кулі зі словами "За Самостійну Україну". Політвиховник Граніт бачить безвихідне положення, кидає свою торбу з хронікою, і літературою до горіючої хати, стріляє до ворогів і паде вбитий ворожою кулею. В тому бою впало 85 вбитих і 50 ранених большевиків. Власні втрати 16 стрільців вбитих, які похоронені

в кладовищі в с. Остальцях.

Героїська смерть двох стрільців зі сотні "Бурлаки"

17.V.45.р. один рій зі сотні "Бурлаків" під командуванням рояового Ліка заквартирував в с. Обаринцях, Великоглибочівського р-ну. Тому, що терен був насичений військами нквд рій розквартировався конспіративно по двох стрільців на стрихах. Того ж дня о год. 10-ій через село переїздило підводами около 200 большевиків. Завваживши, що хтось дивиться крізь стріху /це стр. Вихор продер стріху і обсервовував рух більшовиків/, завернули на це подвір"я, обскочили хату, в якій квартирували згадані стрільці і почали обстрілювати стрих. У відповідь повстанці відповіли з кулемета крізь стріху. Большевики залягли на подвір"ю три рази писали листа до двох повстанців такого змісту. "Товаріщи бандьорі, вайна акончина і так пропадьош, здайтесь!" Повстанці відписували, що "честь українських повстанців не дозволяє здаватись в руки ворога" і дальше відстрілюються. По одержані такої відповіді більшовики підпалили хату з якої тоді повстанці вискочили і кулеметом дальше косили більшовиків. Поділені ворожими кулями згинули на тому ж подвір"ї. Большевики вратили 7 вбитих і 4-ри раненних.

Сутичка одного роя з сотні "Рубачів" із переважаючими силами більшовиків.

23.V.45.р. один рій зі сотні "Рубачів" квартирував в с.Яблонів, Рогатинського р-ну. В год. 17-ій на квартиру роя наскочили більшовики в силі 70 чоловік. Зав"язався бій, у висліді якого більшовики втратили 7 вбитих /в тому лейтенант нквд/ і 11 раненних. Наші втрати -згинули роєвий Жук і стр. Діброва.

Сутичка чоти зі сотні "Сірі Вовки" з більшовиками в лісах Скала-Подільського р-ну.

При кінці травня відбулись великі облави на Скалацькі і Жилинецькі ліси, Скала-Подільського і Борщівського р-нів. У той час в тих лісах перебувала чота зі сотні "Сірі Вовки". Чота переслідувана большевиками цілий день маневрувала по лісі, вбила 15 большевиків і вечером без жодних втрат вирвалася з окруження.

Бій чоти зі сотні "Гайдамаки" з більшовиками біля с.Бокова.

Дня 30.V.45.р. чота зі сотні "Гайдамаки" робила боєві вправи в лісі коло с. Бокова, Підгаєцького р-ну. В тому дні на цей комплекс лісу робили більшовики в силі 800 чоловік облаву. Чота з боєм відступила. В часі бою большевики вратили 17 вбитих і 34 раненних. Наші втрати 4-ох вбитих.

Маневрові бої пвд зі сотні "Сірі Вовки" з більшовиками в лісах Скала-Подільського р-ну.

14.VI.1945 р. на ліси Скала-Подільського та Борщівського р-нів відбулась облава. На цей час там знаходились дві чоті "Сірих Вовків" під командуванням Гарта и Кармелюка і сотенний Хмель з почотом. Цілий день всі пвд зводили маневрові бої, вечером пробились з окруження. Втрат з нашої сторони не було.

Сутичка почоту сотенного Хмеля з більшовиками біля с. Козаччина.

15.VI.45.р. сотенний Хмель з почотом вибився на поле та заквартирував в житі біля с. Козаччина, Борщівського р-ну. Розвідчий літак замітив стрільців в житі та накликав більшовиків. Сам летун почав обстрілювати стрільців з кулемета і закидувати гранатами. Від гранат був важко раненний та опісля забраний в полон сотенний Хмель. В шпиталі він від ран помер.

Засідка чоти зі сотні "Рубачі" на більшовиків в с.Скоморохах Старих.

22.VI.45.р. чота зі сотні "Рубачі" квартирувала в с. Скоморохи Старі, Волшовецького р-ну. Вечером о год. 22-ій большевики в силі 80 чоловік їхали на облаву до сусідного села Библа. Чота зробила засідку, у висліді

якої вбито нач.районного нквд і нач. ОББ, та 6-ох нквд-ів, решта ста
ських бандитів розбіглась, так що доперва на другий день зібрались в
коні. З нашої сторони не було жодних втрат.

Один рій зі сотні "Лісовики" визволив три родині в Новосілці.

20.VI.45.р. 18 більшовиків приїхало до с. Новосілка, Підгаєцького р-н
виселювати три родині. В тому часі в селі квартирував рій зі сотні "
ки" під командуванням рояового Дана, який зробив на більшеників зас
Около год. 14-ої роївий Дан довідався, що більшевики вігнали родин
одної хати, наскочив на цю хату. У висліді наскоку звільнено всі три ро
дини, вбито двох і ранено 3 більшовиків, між вбитими ст.сержант. З н
сторони - 1 вбитий.

Сутичка чоти зі сотні "Чорноморці" з більшовиками в с. Бобрівники.

30.VI.45.р. чота зі сотні "Чорноморці" під командуванням чот.Ровт
лава була заскочена більшовиками в лісі біля с. Бобрівники, Коропець
р-ну. Внаслідок короткого бо згинуло 3-ох стрільців і 3-ох ранено,
стороні більшовиків кілька вбитих.

Засідка чоти зі сотні "Рубачі" під командуванням чот. Байди біля Лучи
нець.

8.VII.45 р. чота зі сотні "Рубачі" зак тирувала на хуторах біля се
ла Лучинець; Букачівського р-ну. Того ж дня о год. 12ій розвідка дон
що в напрямі постою чоти йдуть більшовики в силі 30 чоловік. Чот.Байда
з одним роєм і двома кулеметами зробив на них засідку. У висліді зас
вбито 9-ть, між ними 2-ох старшин. Решта розбіглася. З нашої сторони -
вбрат не було. Того ж дня більшовики стягнули більше військ нквд в сил
300 чоловік, почали окружувати вищезгадану чоту. Чота, відстрілюючись,
з боєм вийшла з окруження і, маневруючи, по лісі, відв"язалась від б
шовиків. Наші втрати; один ранений /помер/ і 6-ть легко ранених.

Бій чоти кінноти біля с. Бариша.

2.VIII.45.р. чота кавалерії під командуванням кур.Бистрого в ліску бі
ля с.Бариша, Бучацького р-ну, розбила частину більшовиків. В бою здобуте
30-ть возів табору, коні, упряж. На підмогу більшовикам прибуло 80 міс
стрибків, яких теж розбито, недопустивши до лісу. Під вечір більшовики п
тягнули артилерію, окружили ліс та почали його обстрілювати з гармат. Чо
та, посідавши на добрі здобуті коні, вирвалася з окруженого лісу. Біль
вицька кавалерія при підтримці піхоти старалась її переслідувати. Що
тивши більшовицьку кавалерію на близьку віддаль, зведено короткий кін
бій, в якому цілковито розбито більшовиків. Здобуто кілька осідланих ко
З нашої сторони не було жодних жертв.

-----oooOooo----

/У в а г а.

Короткі описи боїв УПА-Лисоня виготовані на підставі оперативних зве
день ШГ, Описів боїв політвиховників, теренових звітів, і окремих звіт
деяких сотенних. Т му, що немає під руками матеріялу не вміщено описі
боїв сотні "Сіроманці" підчас рейду по Львівщині і Холмщині, боїв підчас
переходу фронту в липні 1944 р. та деяких інших.
Ширший матеріял до історії УПА-Лисоня буде поданий пізніше./

Грудень,1945 р.

---ooooOoooo---

-oooOooo-